

POMOČ GRS OB LANSKOLETNIH VODNIH UJMAH

GORSKI REŠEVALCI OB DIVJIH REKAH

DANILO ŠKERBINEK

Slovenski gorski reševalci se zaradi svoje specializacije dela, uvežbanosti in stalne pripravljenosti za pomoč v gorskem svetu uspešno vključujemo v nudenje pomoči tudi povsod tam, kjer s svojim znanjem, poznavanjem terena in specialno opremo lahko pomagamo pri reševanju ljudi in njihovega premoženja. S tem iz planinske samozaščitne službe vse bolj preraščamo v javno priznani dejavnik. V preteklosti smo že uspešno pomagali ob naravnih in drugih hudih nesrečah, kot na primer pri potresih v Skopju in Posočju, obilnih snežnih padavinah leta 1952, 1985 in 1986, letalskih nesrečah v Črni gori, pri Adenu v Afriki itd.

Ob zadnji vodni ujmi novembra 1990, ki je silovito prizadejala Slovenijo, smo bili učinkoviti. V nudenje pomoči in aktivnosti ob tem dogodku je bilo vključeno 76 reševalcev iz postaj GRS Celje, Ljubljana, Škofja Loka, Maribor, Prevalje, Tolmin, Kamnik in Tržič. Občanom Slovenije in njenim ustanovam smo v času vodne ujme in pri odpravljanju njenih posledic med 1. in 8. 11. 1990 opravili 682 ur dela in pomoči.

Največ dela je bilo opravljeno v porečju Savinje, in sicer Zgornje Savinjske doline med Lučami in Mozirjem, v delu porečja Savinje med Šempetrom v Savinjski dolini in Zidanim mostom ter vzdolž Selške Sore in pritokov, sicer pa še vzdolž Bače, Kamniške Bistrice in Bistričice, Tržiške Bistrice, Mislinje in druge.

Že zgodaj popoldne 1. novembra so gorski reševalci morali nujno na pot z zdravili za tri osebe v hribih nad Železniki, sodelovali so pri reševanju vozil in drugega premoženja iz narasle Tržiške Bistrice in obšli hribovske zaselke, popolnoma odrezane od doline nad Kamniško Bistrico, tekoče poročali o razmerah in stanju ter bili prisotni zaradi morebitne potrebne zdravstvene pomoči.

Dne 2. novembra je bilo najhuje. Nalivi so sledili nalivom, bregovi najmanjših potočkov so bili globoko pod razbesnelo vodo. Iz Davče je bilo potrebno navsezgodaj nujno spraviti v UKC Ljubljana – Oddelek za dializo bolnico. Podrti mostovi in poplavljeni Selška dolina so reševalce prisilili, da so jo prek Jelovice in Soriške planine srečno spravili v dolino in pravočasno predali v zdravstveno oskrbo.

Vse več je bilo pozivov za pomoč GRS iz različnih predelov Slovenije: zbirali smo podatke o prevoznosti cest (Mislinjska in Mežiška dolina, dolina proti Železnikom, območje Porezna, Stržišča in Petrovega brda, cesta Luče-Ljubljana), opazovali razmere v oddaljenih zaselkih, ugotavljali stanja in nudili potrebno prvo pomoč, obiskali bolne in starejše ljudi v odročnih ali težko dostopnih krajih, zaselkih in na samotnih kmetijah.

Ob 15. uri ta je dan naša služba dobila urgentni poziv, prebiti se v Luče in ugotoviti tamkajšne

razmere. Ob močnem deževju, po poplavljenih cestah in prek močno ogroženih ali preplavljenih mostov so tri ekipe gorskih reševalcev z vozili »lada« ugotavljale razmere in iskale možnosti, kako priti tja najprej po glavni cesti, ko pa je bila neprevozna oziroma uničena, po stranskih cestah v Luče. Malo nad dolino je sneg pobelil pobočje. Po več urah iskanja v stalnih nalivih sta dve ekipi prenehali delati, saj naloge ni bilo mogoče izvesti. Tretja ekipa GRS je poskušala priti v Luče prek Koroške. Za Črno na Koroškem so navzgor proti grebenu med Raduho in Olševo prišli v sneg; na Slemenu ga je bilo že kar precej. Po precejšnjih objektivnih težavah so ob 20,30 kot prva ekipa prišli v Luče. Z radio zvezami GRS so prek naše mreže obveščanja oddali poročilo o možnem prevozu in še isti večer so v tej smeri stekli transporti hrane, zdravil in zdravniške pomoči ter vsa nadaljnja pomoč poplavljenim.

Posebna ekipa koroških reševalcev je vso to noč nudila pomoč in sredstva zvez ekipam, ki so opravljale transport prek Črne, Koprivne in Slemena v Luče.

V soboto, 3. novembra, smo gorski reševalci še razširili mrežo obveščanja in prek svojih radio zvez poročali o stanju cest, mostov, o zdrsljih zemeljskih plazovih zajezenih vodotokih med Raduho in Olševo ter o stanju vode in drugem v porečju zgornjega toka Savinje. Neposredno so reševalci spotoma opravili še celo goro drugega dela, pomoči in uslug.

Formirali smo posebno ekipo reševalcev, ki je ob svitu tega dne iz Črnicav prek Kranjskega Raka sestopila v Podvolovjek, ocenila stanje zajezenosti Lučke Bele, obsege zemeljskih plazov, obiskala samotne kmetije, oskrbela z osnovnimi živili in svečami po pobočjih raztresena kmetijska gospodarstva, se odzvala in dostavila potrebna zdravila, ponekod pa le obiskala domačije in ljudem vlivala voljo in pogum.

Kot dobri poznavalci terena smo nudili pomoč in vodenje terenskim ekipam elektrogospodarstva, cestnih podjetij, PTT in drugim; zbirali smo podatke o okvarah na električnem in telefonskem omrežju; na Gabrški gori nad Škofjo Loko smo nudili pomoč stanovalcem hiše, ki jo je ogrozil zemeljski plaz.

Ekipa reševalcev je skupaj z geologi pregledala zajezitive in plazove v spodnjem delu Lučke Bele oziroma. Podvolovjeka in desno pobočje Savinje. Dobilili smo prvo oceno o ogroženosti tega območja. Na poziv Cestnega podjetja Celje je nova ekipa reševalcev pričela odstranjevati naplavljenno drevje in hlode izpod mostnih opornikov, ki so bili skrajno ogroženi. Reševalci so s hitrim spustom po vrvi do vodne gladine izvedli potrebno akcijo in s ponovnim umikom na most omogočili težki mehanizaciji, da je delo lahko dobro in varno opravila.

Dne 3. novembra zvečer je nevarnost popustila

in nekatere ekipe gorskih reševalcev so se vrnila na domove. Celjski reševalci so Štabu CZ pustili v uporabo svoje radio zveze in terensko vozilo lada-niva. To opremo so s pridom uporabljali vse do 10. novembra.

4. novembra je bil v znamenju popuščanja napete situacije. Obseg divjanja vodne ujme je bil definiran, dostopi do ogroženega območja so bili odprti. Ekipe reševalcev so ta dan sodelovale pri zagotavljanju nemotenega transporta iz Črne v Solčavo, pri prevozu ali spremljanju komisij za ugotavljanje in oceno škode in pri

odstranjevanju naplavljenega lesa izpod opornikov mostov prek Savinje med Latkovo vasjo in Zidanim mostom. Takšna dela je ekipa reševalcev opravljala vse do 8. novembra.

Vodna ujma je bila za našo službo nov izziv. Stalna dobra pripravljenost, ustrezna opremljenost, organiziranost in poznavanje terena so omogočili, da smo lahko zanesljivo in uspešno pomagali povsod tam v Sloveniji, kjer je bilo potrebno. Prejete zahvale in priznanja za naše sodelovanje kažejo, da so bili z našim delom zadovoljni tudi drugi.

MEDNARODNI KONGRES GORSKE MEDICINE

ZDRAVNIKI V SKALNIH VIŠINAH

DR. IZTOK TOMAZIN

V znanem švicarskem športnem in kongresnem središču Crans Montana je bil med 11. in 14. aprilom letos mednarodni kongres gorske medicine, ki so ga organizirali ISSM (Mednarodno združenje za gorsko medicino), Medicinska komisija UIAA (Mednarodnega združenja alpinističnih organizacij), IKAR (Mednarodno združenje gorskih reševalnih organizacij) in GRIMM (Združenje zdravnikov in drugih gorskih reševalcev). Med več kot 400 udeleženci z vsega sveta so bili pretežno raziskovalci, zdravniki-gorski reševalci in drugi, ki se ukvarjajo z gorsko medicino. Iz Slovenije sva se ga udeležila **dr. Tomaž Ažman** in **dr. Iztok Tomazin**. Kongres je potekal v obliki štirih zaporednih simpozijev.

I. VIŠINSKA FIZIOLOGIJA IN PATOFIZIOLOGIJA

Možganski in pljučni edem sta najbolj nevarna zapleta višinske bolezni, zato sta na prvem mestu zanimanja raziskovalcev. Pogosto se pojavljata na višinah nad 4000 metri, v Himalaji in drugih visokih gorstvih pa vsako leto zahtevata žrtve, med katerimi so tudi najboljši alpinisti. Vsi mehanizmi njunega nastanka raziskavam še niso znani, v zdravljenju pa je nekaj novosti.

Takojšen sestop in kisik sta še vedno najboljša, žal pa največkrat nedosegljiva rešitev. Američani in Francozi so predstavili prenosni, le nekaj kilogramov težki hiperbarični komori, ki sta rešili že nekaj življenj v visokih gorah. Primerni sta tudi za uporabo na alpinističnih odpravah. Med zdravili za višinski pljučni edem je najbolj raziskan in največ uporabljen nifedipin, ki ga v medicini uporabljamo predvsem za zdravljenje povišanega krvnega pritiska in nekaterih bolezni srca. Uporaba tega in drugih zdravil je seveda predvsem domena zdravnikov.

Italijani so v sodelovanju z nepalsko vlado v znožju Mount Everesta na višini 5050 metrov postavili velik raziskovalni laboratorij za geološke, ekološke, medicinske, zoološke in botanične raziskave. Zahtevno gradnjo in delovanje 170 kvadratnih metrov velikega z najmodernejšo bivalno in raziskovalno opremo natrpanega

laboratorija v obliki egipčanske piramide so predstavili z zanimivim filmom. Seznanili so nas tudi s prvimi v tem laboratoriju opravljenimi raziskavami.

II. MEDICINSKI PROBLEMI GORSKEGA REŠEVANJA

Največ smo govorili o najhujšem problemu – življenjsko ogroženih ponesrečencih. Pri njih izstopajo poškodbe glave in hrbtenice, še posebno zaradi izredne razmahnitve zmarjarstva in jadrnega padalstva v zadnjih letih. Pozimi so na prvem mestu podhladitve in zadušitve zaradi zasutja v snežnih plazovih. Helikopter z usposobljenim zdravnikom in vso potrebno medicinsko opremo na krovu je osnovni pogoj sodobnega reševanja v gorah.

Pri poškodbah glave in hrbtenice je na terenu

Skrb za koč v visokogorju

V Trentu je bilo 25. in 26. aprila letos mednarodno posvetovanje z naslovom Prihodnost planinskih postojank, na katerega so bili vabljeni predstavniki z območja delovne skupnosti alpskih mest iz Avstrije, Francije, Italije, Nemčije, Švice in Slovenije; v celoti je v tej skupnosti včlanjenih 22 mest, od slovenskih pa Jesenice, Kamnik, Ljubljana, Maribor, Radovljica in Rogaska Slatina.

Dne 25. aprila je vse predstavnike planinskih zvez sprejel predsednik filmskega festivala v Trentu **Giacomo Priotto** (v okviru tega festivala je bilo namreč posvetovanje) in jih seznanil s pobudo, da bi se na območju alpskih dežel resno ukvarjali s problematiko planinskih koč, da bi poenotili nekatera stališča, izmenjavali izkušnje itd. Predstavniki zvez so predstavili koč na svojem območju, pri čemer je bilo očitno, da so v ÖAV (Avstrija) najbolj aktivni in da so izredno prizadevni tudi v CAI (Italija), žal pa nista bila na posvetu predstavnika Švice in Francije. Uradnega dela posvetovanja se je udeležilo kakšnih 180 gostov. Poleg planinskih delavcev in funkcionarjev so bili močno zastopani tudi novinarji časopisov, radia in televizije. Posvetovanje je bilo nekoliko improvizirano, saj pravih